

„dolžnostij“; „ljudje dadó“ (hrv. dadu), „ne dadé“ (ker tako še nisem nikdar slišal govoriti Slovenca); „jih je videl“, ne: „je je videl“; ali gledé poslednjega ne bodi zamolčano, da ima tudi gosp. Levstik v tej knjigi: „oblastvo zapiše na krošnjarske liste, da jih je videlo“). A g. Levstik v takem slučaju brezozirno daje prednost obliki, katera ustreza staroslovenščini. — Sploh pa mi se zdi, da je enkrat čas završiti delo z oblikami, katerih cena ni tolikšna, in ne preustrojevati gramatike vsakih pet ali deset let! Ščedimo vendar čitatelje in ščedimo sami sebe, da nas ne bode še mrzelo čitati celó izvrstne slovstvene proizvode, če so po starem tiskani! Ako sem bil vaju obliko, na priliko, zakoni imeti za množinsko obliko, mučno in motljivo mi je zdaj na enkrat čitati: v tem zakoni (tako namreč zdaj g. Levstik piše, a v slovnici mu paradigma kaže še: pri snopu). In kak dobiček imamo odtod? Da se zopet za nekaj odmaknemo od Hrvatov, družega ne!

Vse drugo je s pozajmovanjem dobrih besed iz drugih, sosebnih slovenskih jezikov, kjer za kak pojem nimamo nikakoršne ali ne čisto slovenske. To se mi zdi vse hvale vredno.

Vendar predno katerej udomačeni slobo ali slovo damo, moramo najti jej povsem primerno nadomestnico (zamenico). Ali tako se mi na pr. ne zdi pri besedi: zanemariti, katero Levstik svetuje nadomestiti z: zalenobiti se česa, zalenobiti kaj. Zdi se mi ta nekako predebela in ne vsem slučajem primerna za „vernachlässigen“. Gre tukaj za prerazsežno skupino (mar, marljivost, marnost, nemarnost, marati), katero bi težko pogrešali, in če tudi so te besede nemškega korena, vendar so v novoslovenščini uže stare, gotovo ne iz tekočega stoletja, in ne vnovič skovane, kakor gosp. Levstik trdi, in toliko pravice glagol „zanemariti“ uže ima, kolikor zasačiti, ki se vendar v njegovi knjigi nahaja. Tudi Vuk ima: „mar, mariti, nemar, nemariš (nemarnež), nemarljiv, nemarnost“.

Namesto: zanemariti moralo bi se najti nekaj takega, kakor je staroslov. oneroditi, ali kakor bi bilo: zanepaziti, onepaziti kaj, — ako bi bilo!

Sploh ako bi jaz imel kak ugovor ali prigovor proti tej knjigi, meril bi na pregnan purizem. Ni je namreč v njej tujke, in vendar brez nekaterih nam ne bode moči izhajati. Tako ima namesto: policija, ki se nahaja pri vseh Slovanih, zdaj: nadzorski red (kar bi bilo: Aufsichtsordnung), zdaj ustrašovalni red (nekako: Zuchtordnung), zdaj še drugače, in vendar kjer se razume neki zavod, bodi si državen ali občinsk, treba nam je ene edine besede, in ta je: policija, ali morebiti redarstvo? kakor so Hrvatje nekđaj pisali ali še pišejo. Namesto: komisija ima dosledno: navod, kar pomeni nekako „Anleitung“. Je li kje res po večjem okoliščini v navadi? je li upati, da bi se povsod udomačila? Hrvatje imajo: „povjereništvo“ = poverjenstvo.“ (Konec prih.)

Mnogovrstne novice.

* Prve dni t. m. je bilo velikansko delo predora skozi St. Gothard v Švajci dovršeno. S tem pred orom (tunelom) je na najkrajši poti zvezana Italija preko Švajce z Nemčijo. Na švajcarski strani je uhod v ta tunel pri Göschenen-u in izhod v Airolo na Laškem, kjer je uhod iz Laškega skozi tunel v Švajco. Prekopavanje se je pričelo leta 1872., in je bilo prve dni t. m., tedaj za eno leto poprej, kakor se je bilo sprva mislilo, končano. Za ta predor, ki je dolg 14.920 metrov, se je upotrebljavalo sila veliko mašin in ljudi. Ta cela dolga pot se prepelje sedaj v 2 urah. Da je bilo

dokončano delo z velikimi svečanostmi obhajano, razume se samo po sebi. Avstriji ta nova pot ni na dobiček, kajti velik del kupčije med jugom in severom je šel do sedaj čez Brenner na Tirolskem; zdaj pa je mogoče, da si bo kupčija raje pot skozi St. Gothard izbrala. Švajcarji se nove kupčijske poti veselje, ker mislijo, da jim bo od te kupčijske ceste zmerom nekaj dobička odpadlo. Ta nova železnica pa utegne tudi Švajci nevarna biti, ker ob kaki vojski lahko Prusi tudi vojake skozi St. Gothard v Italijo vozijo in Švajca na svojih lastnih tleh ne bo smela nič govoriti. — Zanimivo je, se ozreti na pot, ki je dosedaj peljala čez goro St. Gothard. Ta gora zavzema prostor 5 štirjaških milj in ima mnogo visocih vrhuncev, katerih eden je visok nad 13.000 čevljev. Čez to goro je peljala dosedaj cesta iz švicarskega kantona Uri v Tessin na Laško. V poznejem času so to cesto zeló popravili tako, da je bila na nekaterih krajih 18 čevljev široka. Na visočini 6650 čevljev je bila gostilnica, blizo nje pa slavnoznani hospic kapucinov, katerega pa od leta 1799. ni več. Samostanci so imeli v tem hospicu pse posebne plemena, ki so pod imenom bernhardinskih psov sloveli kot za posebno izurjene rešitelje ljudi, ki so v velikem snegu na tej gori obtičali in na pomoč klicaje niso mogli naprej, dokler jim ti močni psi niso prišli na pomoč.

* Statistika šol. — Nemčija ima 42 milijonov stanovnikov, 60.000 šol, 6 milijonov dijakov, tedaj na eno šolo pride 100 dijakov, od šolskih stroškov pa na vsako glavo stanovnikov 1 gold. 48 kr. — Angleška ima 34 milijonov stanovnikov, 58.000 šol, 3 milijone dijakov, tedaj na eno šolo pride 52 dijakov, od šolskih stroškov pa na vsako glavo 93 krajc. — Avstro-Ogerska ima 37 milijonov stanovnikov, 30.000 šol, 3 milijone dijakov, na eno šolo pride 104 dijakov, od šolskih stroškov na vsako glavo 84 krajc. — Francoska ima 37 milijonov stanovnikov, 71.000 šol, 4 milijone dijakov, na eno šolo pride 66 dijakov, od šolskih stroškov na vsako glavo 74 krajc. — Španija ima 17 milijonov stanovnikov, 20.000 šol, 1 milijon dijakov, na eno šolo pride 56 dijakov, od šolskih stroškov na vsako glavo 70 krajc. — Italija ima 28 milijonov stanovnikov, 47.000 šol, 2 milijona dijakov, na eno šolo pride 40 dijakov, od šolskih stroškov pride na vsako glavo 42 krajc. — Rusija ima 74 milijonov stanovnikov, 32.000 šol, 1 milijon dijakov, na eno šolo pride 30 dijakov, od šolskih stroškov pride na vsako glavo stanovnikov 14 krajc.

* Nemški pravopis so začeli nekateri jezikoslovci prenavljati, kakor smo uže omenili. V Nemčiji obstoji uže dalje časa „Ferein für vereinfachte rechtsreibung“, sedaj se je pa tako društvo ustanovilo tudi na Dunaji. Nemški sch hočejo zamenjati s slovanskim š, ch s h; velike pismenke rabijo samo v početku stavka. Še celó kulturonosni Nemci se hočejo nekako ravnati po našem pravopisu! Naj zapišemo nekoliko vrstic novega nemškega pravopisa po društvenem nasvetu:

„Di heršende deutše šreibung bedarf, vi alle sakhkundigen vissen, auf das dringendste einer gründlihen reform“, ker rektor dr. Frikke pravi: „Die vereinfachte šreibung vereinfacht zugleich den šulunterriht“.

Baba gobe za mož korenje strže, hi puni ke dela, sin polže strela. Naši dopisi.

Z Dunaja. — Mnogo gorkih in lepih dni smo imeli tukaj po svečnici, in zato se tudi v naših poslaniških krogih kri precej ogreva. Po odstranjeni megli okó zdaj tudi razmere politiške jasneje vidi in razločuje se čedalje bolj tudi — skriti nasprotnik, pa tudi skriti pri-

skrog 2 niki avstriške